

METODICKÉ ODPORÚČANIE K ORGANIZÁCI VÝCHOVY A VZDELÁVANIA V TRIEDACH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL SO ŽIAKMI Z UKRAJINY

SPU ŠTÁTNY
PEDAGOGICKÝ
ÚSTAV

OBSAH

Úvod	2
Kroky pred prijatím žiaka.....	3
Odporúčania na zaradenie žiaka do ročníka	5
Adaptácia žiaka	5
Ako začať.....	6
Pomoc žiakovi, ktorý prežíva stres a traumy	8
Návrhy na úpravy v organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu	9
Ďalšie odporúčania	9
Jazyková podpora.....	10
VARIANT 1 : žiaci bez znalosti slovenského jazyka (A0, A1)	12
VARIANT 2 : žiaci s nedostatočnou úrovňou ovládania slovenského jazyka (A1 – A2).....	12
VARIANT 3 : žiaci s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (B1).....	13
Podpora materinského jazyka žiaka a napredovania vo vybraných predmetoch v ukrajinskom jazyku.....	13
Hodnotenie žiakov	15
Priebežné hodnotenie.....	15
Záverečné hodnotenie	16
Personálna podpora	17
Namiesto záveru	19
Príloha č. 1	20
Príloha č. 2	21
Príloha č. 3	23

ÚVOD

Škola by mala príchodu nového žiaka venovať náležitú pozornosť, i keď je to niekedy veľmi ťažké, pretože žiaci prichádzajú do školy neočakávane. Dôležitá je spolupráca všetkých pedagogických a odborných zamestnancov školy, rodičov, ale aj príprava kolektívu triedy. Nový žiak potrebuje čas, aby si na novú situáciu zvykol. Zmena je pre neho veľkou psychickou záťažou. Odchod z krajiny, kde dovtedy vyrastal a špeciálne za aktuálnej situácie, znamená odtrhnutie sa od všetkého, čo poznal. Zvyká si nielen na nový jazyk, nových učiteľov a spolužiakov, ale aj na inú formu komunikácie, iný spôsob vzdelávania, iné stravovanie a pod. Môže mať strach z neznámeho prostredia.

Zmena kultúrneho prostredia je veľmi často sprevádzaná tzv. **kultúrnym šokom**.¹ Ten vzniká ako reakcia na stratu istôt, ktoré žiak doteraz mal. Na zmenu reaguje každý žiak individuálne. Niektorí môžu byť tichý, zakríknutý. Neobvyklou reakciou nie je ani uzatváranie sa do seba, odmietanie komunikácie, agresia, úteky do spánku či choroby. Pre žiaka je situácia o to horšia, že k presťahovaniu nedochádza z jeho vlastného rozhodnutia či slobodného rozhodnutia rodiny. Súčasne je potrebné si uvedomiť, že žiak, ktorý dobre nerozumie, môže byť citlivejší na rôzne negatívne reakcie učiteľa a prikladať im väčšiu váhu ako jeho spolužiaci. Je preto potrebné klásť dôraz v prvom rade na vytvorenie bezpečného a priateľského prostredia.

¹ Viac o téme kultúrny šok: <https://www.kapacity.sk/informacia/kulturny-sok/>

KROKY PRED PRIJATÍM ŽIAKA

Príprava prostredia školy – vizuálna podoba školy, triedy

Napredovanie v druhom jazyku je determinované úspechom rozvíjania materinského (prvého) jazyka. Pri vstupe do školy môže byť nápis „Vitajte!“ vo všetkých jazykoch, ktorými hovoria žiaci školy, vrátane ukrajinského jazyka. Vhodné je dvojjazyčne označiť dôležité orientačné miesta v škole (jedáleň, WC, knižnica, telocvičňa a pod.), predmety v triede (tabuľa, lavica a pod.). Rodičia môžu napísať vo svojom jazyku rôzne slová napríklad súvisiace so životom v škole/triede (školské pomôcky, farby, dni v týždni, časti tela a pod.). Školy/triedy sú tak plné viacjazyčných názvov a vizuálnych pomôcok.

Príprava kolektívu triedy

Oboznámiť spolužiakov na triednických hodinách a ich rodičov na rodičovských združeníach s príchodom nového spolužiaka, vziať kolektív triedy do návrhov ako uľahčiť adaptáciu nového spolužiaka (tútori, tvorba orientačného plánu školy, obrázkové karty, dvojjazyčné štítky na označenie dôležitých miest, predmetov v škole/triede, slovník pre nových žiakov, menovky pre žiakov triedy, príp. učiteľov a pod.).

Konkrétne nápady na aktivity, ktoré pomáhajú porozumieť skúsenostiam žiakov, ktorí práve prišli do krajiny a triedy nájdete v učebných materiáloch pre učiteľov a žiakov od UNHCR: www.unhcr.org/sk/3043-vzdelavanie-o-utecencov.html

Zabezpečiť (ak je to možné) pre žiaka **tútorov** (*peers* alebo *buddies*)² – spolužiakov, ktorí sa stanú jeho sprievodcami novým školským prostredím, budú mu pomáhať s úlohami a pod. Začlenenie žiaka do kolektívu triedy je tak oveľa efektívnejšie. Štátny pedagogický ústav pripravuje metódu Buddy programu pre žiakov z Ukrajiny, ktorá bude k dispozícii na webových stránkach.

Súbor materiálov a formulárov v materinskom jazyku žiaka a zákonného zástupcu

Žiaci často prichádzajú s nedostatočnou znalosťou slovenského jazyka. Okrem tejto bariéry nemajú oni, ani ich rodičia (zákonný zástupca) skúsenosti so slovenským vzdelávacím systémom. Vzdelávací systém v krajine pôvodu môže byť odlišný, čo môže viesť k nedorozumeniam a rozličným očakávaniam. Preto je vhodné sprostredkovať najdôležitejšie informácie aj písomne, ideálne v ukrajinskom jazyku, resp. v jazykových mutáciách zrozumiteľných pre žiaka a rodičov (zákonného zástupcu) alebo aspoň v jednom

² Je vhodné určiť minimálne dvoch tútorov, aby každý z nich zodpovedal za niečo iné. Napr. jeden môže chodiť so žiakom na obed, ďalší s ním trávi prestávky a pod. Robiť tútora je pre žiaka veľmi náročné a nemôže to robiť každý. Vždy treba vopred konzultovať so žiakom a zákonným zástupcom žiaka, či dotýčaný žiak je ochotný robiť tútora.

zo svetových jazykov. Preklad základných formulárov a materiálov pre základné školy je dostupný na: <https://www.statpedu.sk/sk/vyskum/vzdelavanie-deti-cudzincov/materialy-formulare/>

Vstupný neformálny rozhovor s dieťaťom a so zákonným zástupcom na získanie dôvery

K úspešnému začleneniu žiaka do života v škole a triede, okrem prípravy vedenia školy a učiteľov, významne prispieva rozhovor s rodičmi (zákonným zástupcom) žiaka a rozhovor so samotným žiakom pred jeho príchodom do triedy. Rozhovor by mal byť vedený nenútené, v priateľskej a dôvernej atmosfére, preto je primeranejšie ako miesto prvého stretnutia zvoliť triedu v čase, keď tam nie sú ostatní žiaci. Jej interiér je viac prispôsobený potrebám žiaka. Rodičia a žiak sa samostatne a nerušené zoznámia s priestorom triedy a mnoho otázok zo strany rodičov i žiaka sa tak samo vyjasní. Rozhovor je vhodné realizovať aspoň tri dni pred samotným nástupom žiaka do triedy, v ktorej bude zaradený.

Cieľom rozhovoru je nielen získať potrebné informácie o žiakovi, ďalšej komunikácii a spolupráci, ale najmä spoznať osobnosť žiaka, jeho záujmy, očakávania, potreby, ktoré umožnia vypracovať plán začlenenia žiaka do výchovno-vzdelávacieho procesu (zapojenie do vyučovania, triedneho kolektívu a života školy); poskytnúť dôležité informácie (o školskom systéme, organizácii školy a vyučovania, zaradení do ročníka, kurze štátneho jazyka, pravidlách hodnotenia a pod.) a možnostiach voľnočasových aktivít (ZUŠ, CVČ, krúžky školy, Slovenský skauting, športové organizácie a kluby a i.). Je dôležité vysvetliť rodičom účel získaných informácií a ubezpečiť ich, že všetky informácie sú dôverné. Dôležité informácie budú poskytnuté aj ostatným pedagógom. Cez informácie rodičia i žiak získavajú postupne kontrolu nad svojím životom, môžu udalosti predvídať. Pri realizácii rozhovoru môžu školy využiť tieto materiály:

Identifikácia výchovno-vzdelávacích potrieb dieťa (slovensko-ukrajinská verzia): https://www.statpedu.sk/files/sk/o-organizacii/projekty/erasmus-slovenscina-deti-cudzincov/rozhovor-so-zakonnym-zastupcom/uk/uk_identifikacia-vychov-vzdelavacich-potrieb-dietata.pdf

Rozhovor so žiakom (slovensko-ukrajinská verzia): https://www.statpedu.sk/files/sk/o-organizacii/projekty/erasmus-slovenscina-deti-cudzincov/rozhovor-so-ziakom/uk/uk_rozhovor-so-ziakom.pdf

Kurzy štátneho jazyka

Pre deti cudzincov sa na odstránenie jazykových bariér organizujú základné a rozširujúce kurzy štátneho jazyka. Viac o jazykovej podpore žiakov nájdete na strane 10 v časti „Jazyková podpora“ alebo na:

[Jazykový kurz pre deti cudzincov | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/jazykovy-kurz-pre-deti-cudzincov)

<https://www.statpedu.sk/sk/vyskum/vzdelavanie-deti-cudzincov/kurzy-statneho-jazyka/>

ODPORÚČANIA NA ZARADENIE ŽIAKA DO ROČNÍKA

- ✓ Zistiť vek žiaka, počet absolvovaných ročníkov, úroveň ovládania slovenského jazyka.
- ✓ **Zaradiť žiaka do ročníka podľa veku.** Ani úplná neznalosť slovenského jazyka neznamená zaradenie žiaka do ročníkov nižšie. Cieľom je vytvoriť prostredie, ktoré bude pre žiaka motivujúce, bude mať možnosť vytvárať si kamarátske vzťahy a adaptovať sa čo možno najrýchlejšie v novom prostredí. Medzi mladšími spolužiakmi sa žiak väčšinou necíti dobre, môže mať problémy s komunikáciou so spolužiakmi na inej vývojovej úrovni, čo môže prehĺbiť pocity frustrácie a viesť k pasivite alebo k dominantnému až agresívnemu správaniu.
- ✓ Vybrať vhodnú triedu s prihliadnutím na celkový počet žiakov v triede, počet detí cudzincov v triede, prítomnosť žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, profiláciu triedy, vzťahy v triednom kolektíve a ochotu žiakov prijať „inakosti“.
- ✓ V škole s menším počtom detí cudzincov odporúčame nekumulovať v jednej triede vyšší počet detí cudzincov (max. 3 – 4 žiaci v jednej triede).
- ✓ V škole s vyšším počtom detí cudzincov odporúčame nekumulovať v jednej triede viac ako polovicu detí cudzincov.

ADAPTÁCIA ŽIAKA

Škola je základným prostriedkom postupného začleňovania žiaka do nového života. Dôležité je ale pred vstupom do školy zabezpečiť duševnú pohodu, aby sa dieťa do školy tešilo a škola (nový kolektív, jazyková bariéra) nebola ďalšou stresujúcou udalosťou. Nástup do školy uprostred školského roka je pre každé dieťa náročný. Počas prvých dní a týždňov je podstatné žiakovi pomôcť sa adaptovať na nové prostredie, dať mu čas, aby sa mohol zorientovať a začleniť. Obzvlášť citlivo treba k dieťaťu pristupovať, ak prežilo traumatické udalosti.³

³ Pozri s. 8. - Pomoc žiakovi, ktorý prežíva stres a traumy

Ako začať

1. **Privítať žiaka v triede**, napr. počas ranného kruhu. Privítanie by nemalo byť zdĺhavé, okázalé, skôr vecné. Je vhodné informovať žiaka o priebehu privítania pred vstupom do triedy.
2. **Správne vysloviť žiakovo meno**. Opýtať sa žiaka, ako chce, aby sme ho oslovovali. Nikdy nedávať žiakovi slovenské meno alebo prezývku z dôvodu ťažšej výslovnosti jeho mena. Meno je súčasťou identity žiaka. Na lavici môže byť preňho pripravená menovka. Menovky by mali nosiť aj spolužiaci a vyučujúci. Menovka učiteľov môže obsahovať aj piktogram ich vyučovacieho predmetu, príp. dvojjazyčné pomenovanie. Menovky uľahčujú zorientovať sa v menách spolužiakov, spoznávať učiteľov a spojiť ich s vyučovacími predmetmi, čím pomáhajú sociálnej adaptácii a interakcii v triede.
3. **Vybrať miesto, kam a vedľa koho žiaka v triede usadiť**. Žiak by mal byť v blízkosti učiteľa, aby ho dobre počul, ale zároveň videl na ostatných spolužiakov v triede. Najvhodnejším miestom sú predné lavice po stranách triedy. Nového žiaka posadiť vedľa spoľahlivého spolužiaka s dobrou úrovňou komunikácie, resp. vedľa jeho tútora. V triede s nižším počtom detí cudzincov je vhodnejšie, aby nesedeli spolu. V triede s vyšším počtom detí cudzincov môžu sedieť vedľa seba a vzájomne si pomáhať.
4. **Previesť žiaka po škole**. Ukázať mu, kde je zborovňa, jedáleň, WC, telocvičňa a pod. Žiak môže opakovať slovenské názvy miestností v škole a postupne si osvojovať novú slovnú zásobu. Poskytnúť žiakovi orientačný plán školy, ktorý môžu vytvoriť aj spolužiaci počas prípravy na príchod nového žiaka.
5. **Zabezpečiť základnú komunikáciu s učiteľmi a spolužiakmi** pomocou obrázkových (komunikačných) kartičiek, prekladových slovníkov a pod. (príklad slovníka na vytlačenie nájdete v prílohe tohto materiálu).

Obrázkové (komunikačné) karty:

https://www.statpedu.sk/sk/vyskum/vzdelavanie-deti-cudzincov/materialy-formulare/www.rpsp.eu/wp-content/uploads/2022/03/karticky_2.pdf

Prekladové slovníčky:

<https://www.statpedu.sk/sk/vyskum/vzdelavanie-deti-cudzincov/materialy-formulare/>
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/sas/Publikacie/UA_e-book.pdf
<https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1TV0cewMlCaYGwLwNKg6Rfxowi1X0QiWY>

6. **Rešpektovať obdobie ticha**. Žiaci často prechádzajú tzv. obdobím ticha, ktoré môže trvať 3 – 6 mesiacov. Treba s tým počítať a netlačiť na dieťa, ak nechce hovoriť.

7. **Prispôbiť prejav jazykovej úrovni žiaka.** Rozprávať pomalšie a výrazne, artikulovať. Používať spisovnú podobu jazyka, presný, ale nie veľmi jednoduchý jazyk.
8. **Uplatňovať vhodné gestá a mimiku.** Žiaci vnímajú neverbalitu, pri komunikácii so žiakom je vhodné dopĺňať niektoré pokyny vždy tým istým gestom.
9. **Pracovať s jednotnými a stálymi pokynmi.** Stanoviť si najfrekvencovanejšie pokyny a používať ich v rovnakých formuláciách; podporiť v podobe obrázka.
10. **Zohľadňovať čo je momentálne v možnostiach žiaka,** čo je schopný sa v danej chvíli naučiť. Netlačiť na výkon, nenechávať žiaka zlyhávať.
11. **Podporovať používanie materinského jazyka žiaka.** Pre lepšie porozumenie možno využívať materinský jazyk žiaka (práca so slovníkom, internetom, obrázkovým prekladačom PC programom SymWriter). Materinský jazyk tak slúži ako most k vyučovaciemu jazyku. Tu nájdete návod na online preklad textov:
https://wocabee.app/d/PREZENTACIA_online_preklady_jednoducho_a_rychlo.mp4
12. **Úzko spolupracovať so zákonným zástupcom žiaka.** Umožniť zákonnému zástupcovi (v súlade s aktuálnymi protiepidemickými opatreniami platnými v škole) v prvých dňoch po príchode do školy prítomnosť na hodinách. Podporí sa tak vytváranie dobrej spolupráce s rodičmi žiakov a podporí sa vytváranie bezpečného prostredia pre prichádzajúceho žiaka.
13. **Zaujímať sa o to, ako sa žiak má a ako sa cíti.** Napomôcť môžu emočné karty. Aktivity na budovanie emocionálnej inteligencie a zručností a schopností detí rozlišovať vlastné emócie nájdete v materiáloch UNHCR: [Učebné materiály pre učiteľov a žiakov od UNHCR - Learning materials for teachers and learners from the UNHCR | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](#)
14. **Zapájať žiaka do mimoškolských aktivít.** Už v priebehu prvých mesiacov je vhodné zapájať žiakov do mimoškolských, voľnočasových aktivít v skupinách vrstovníkov. Odporučiť rodičom (zákonnému zástupcovi), aby pre žiaka vybrali napr. krúžok zodpovedajúci jeho záujmom (športový, umelecký a i.). Žiak tak dostane šancu vyniknúť a aktívne si začne osvojovať základy slovenského jazyka formou primeranou jeho veku.

Odporúčania o možnostiach športovania: <https://www.minedu.sk/30204-sk/sport/>
15. **Chváliť, chváliť, chváliť.** Oceniť každý žiakov pozitívny prejav a prejav motivácie a snahy. Chváliť aj ostatných žiakov za drobnosti, ktorým môžu pomôcť pri adaptácii nového spolužiaka.

Pomoc žiakovi, ktorý prežíva stres a traumy

Utečenci sú vystavení mnohým traumatickým zážitkom spojených s vojnou a útekmi. Deti sa často samy dokážu vyrovnávať so situáciou, avšak v procese adaptácie sa v dôsledku zvýšenej psychickej záťaže môžu objaviť ťažkosti v emocionálnej, sociálnej a kognitívnej oblasti (emocionálna labilita, úzkosť, poruchy pozornosti, sociálna izolácia a pod.).

Je vhodné, aby už pri nástupe žiaka do školy realizoval vstupný rozhovor s dieťaťom a jeho zákonným zástupcom aj odborný zamestnanec školy. Ak škola nemá odborných zamestnancov a na základe vstupného rozhovoru so zákonným zástupcom a/alebo dieťaťom sa javí, že dieťa prežíva akútnu traumy, škola môže požiadať o **návštevu intervenčného tímu**, zloženého zo zamestnancov zariadení poradenstva a prevencie (psychológov, špeciálnych pedagógov, sociálnych pedagógov, vrátane ukrajinsky hovoriacich odborných zamestnancov). Intervenčné tímy pôsobia pod gesciou Regionálnych úradov školskej správy (RÚŠS), škola môže o ich asistenciu požiadať u kontaktných osôb na RÚŠS k situácii na Ukrajine (Príloha 1). Poskytujú krízovú intervenciu nielen žiakom a ich zákonným zástupcom, ale aj pomoc a podporu pedagogickým a odborným zamestnancov škôl a školských zariadení.

Základné zásady pri práci so žiakmi, utekajúcimi pred vojnou:

- ✓ Byť trpezlivý a tolerantný.
- ✓ Poskytnúť žiakovi bezpečné miesto, aby mohol hovoriť o tom, čo sa stalo.
- ✓ Vytvoriť pre žiaka štruktúru dňa. Dodržiavať predvídateľné postupy. Zameriavať sa na rituály.
- ✓ V situáciách, keď je to možné, dávať na výber. Traumatické udalosti sú často spojené so stratou kontroly a chaosom.
- ✓ Nastaviť jasné a pevné hranice.
- ✓ Dočasne znížiť nároky na výkon žiaka.
- ✓ Pamätať si, že výchovné problémy sú prechodné a sú dôsledkom prežitej traumy.
- ✓ Ak bude mať žiak nevládateľné pocity počas vyučovania, umožniť mu opustiť triedu a vyhľadať školského psychológa, príp. umožniť relaxačné činnosti v triede, ktoré znížia mieru traumatického stresu.
- ✓ V prípade potreby kontaktovať intervenčné tímy RÚŠS, CPPPaP, prípadne ich krízové linky, ktoré majú zverejnené na web stránkach.

NÁVRHY NA ÚPRAVY V ORGANIZÁCIÍ VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU

Úprava organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu po príchode žiaka z cudziny do triedy sa stáva nevyhnutnou.

Predpokladom úspešného začlenenia žiaka je aj osvojenie si slovenského jazyka. Ide najmä o prácu so slovnou zásobou, komunikáciu na vyučovacej hodine, ale aj samostatnú prácu rozvíjajúcu žiakove zručnosti a spôsobilosti v danej téme. Učiteľ každého vyučovacieho predmetu by mal preto podporovať rozvoj jazyka, ktorý sa k tomuto predmetu viaže.

V počiatočnej fáze adaptačného procesu je vhodné kombinovať jazykovú podporu (kurzy štátneho jazyka) s vyučovacími predmetmi najmä zo vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra* (výtvarná výchova, hudobná výchova), *Človek a svet práce* (pracovné vyučovanie), *Zdravie a pohyb* (telesná a športová výchova), príp. *Matematika a práca s informáciami* (informatika), *Jazyk a komunikácia* (cudzí jazyk). Podpora osvojovania si jazyka u prichádzajúceho žiaka je preto **sprevádzaná aj úpravami v rozvrhu hodín**.

Pre adaptáciu žiaka a jeho postupné zmysluplné začleňovanie do výchovno-vzdelávacieho procesu je potrebné overiť si, čo už žiak z predchádzajúceho obdobia vie. Základnú diagnostiku odporúčame realizovať formou rozhovoru so žiakom za prítomnosti zákonného zástupcu.

Ďalšie odporúčania

- Pri **výtvarných činnostiach** využívať názornú podporu. Slovné inštrukcie dopĺňať názornou ukážkou, napr. ukázať žiakom finálny výrobok, vyzvať žiakov, aby nad hlavu zdvihli papier, nožnice...; komentovať činnosť žiakov, napr. *pekne striháš, ...*
- Pri **hudobných činnostiach** zvážiť výber textov. Mnoho slovenských ľudových piesní je nezrozumiteľných aj pre žiakov ovládajúcich slovenský jazyk. Piesne je vhodné využiť na nácvik správnej výslovnosti (samohlásky znejú pri speve dlhšie a dávajú vyniknúť aj jednotlivým spoluhláskam). Pri pomalšom tempe piesne majú žiaci možnosť sa lepšie zorientovať v jednotlivých slovách alebo úsekoch (strofa, refrén). Pre žiakov však môže byť ťažké zapojiť sa

hneď od začiatku do spevu piesní, preto je vhodné najskôr pracovať napríklad s krátkym veršom, porozumenie podporiť obrázkami, gestami. Je možné zaradiť aj ukrajinské piesne.

- Pri **pohybových činnostiach** prepájať jazyk s pohybom. Pri cvičení napríklad pomenovať časti tela alebo pozície (*sedíme, stojíme, ležíme ...*) a opakovať niekoľkokrát.
- Na triednických hodinách zväziť aj zaradenie teambuildingových aktivít, teda takých aktivít, ktoré pomôžu prichádzajúcemu žiakovi spoznať spolužiakov, vybudovať si vzájomnú dôveru, posilniť pozitívne väzby a stmeliť kolektív triedy. Teambuildingové aktivity je vhodné využiť aj ako celodenný program spojený s poznávaním okolia školy a mesta (časti mesta).
- Pri každodennom fungovaní v triede je veľmi dôležité **priebežné overovanie porozumenia**. Žiaci často napodobňujú to, čo robia ostatní, a preto nie je isté, či rozumejú daným slovám. Rovnako sa stáva, že opakujú slová po učiteľovi, ale ich význam nepoznajú.

Možnosti overovania:

- priraďovanie slov k obrázkom;
- opis obrázkov s podporou voľby z pripravených viet, radenie sekvencií za sebou;
- dopĺňovanie písmen do slov, slov do viet;
- individuálne rozhovory.

JAZYKOVÁ PODPORA

Jazyková príprava je prioritou pri integrácii žiakov do slovenského školského prostredia a je jedným z prvých predpokladov ich úspešného začlenenia sa do bežného vyučovacieho procesu. Na začiatku jazykového vzdelávania zohráva dôležitú funkciu správna diagnostika jazykových schopností žiaka, ktorá napomáha efektívnemu nastaveniu učebného plánu.

Na určenie jazykovej úrovne žiaka možno uskutočniť na prvom stretnutí krátku diagnostiku. Ide o krátky riadený rozhovor so žiakom, v ktorom kladieme jednoduché otázky ako: *Ako sa voláš?, Odkiaľ si?, Koľko máš rokov?, Čo je v triede?, Aké hry hráš?, Aké športy máš rád?, Čo máš rád?, Aké jedlo?, Aký nápoj?, Kde si hovoril po slovensky?* a podobne.

Ak žiak vie reagovať, môžeme náročnosť otázok postupne stupňovať. Pridávame otázky o záujmoch žiaka, o základných pojmoch z oblasti vzdelávania (matematika, prírodoveda, vlastiveda, biológia, dejepis a pod.) podľa schopností a veku žiaka.

Riadený rozhovor by mal byť v rozsahu maximálne 15 minút. V prípade žiakov s nedostatočnou znalosťou slovenčiny odporúčame skrátiť rozhovor na 7 – 10 otázok. Rozhovor sa má uskutočniť

v pokojnej atmosfére, má byť vedený pedagogickým zamestnancom – učiteľom slovenského jazyka a otázky musia byť kladené pomaly a zreteľne vždy v rovnakej forme (*Ako sa voláš?* nie *Aké máš meno?* alebo *Ako ťa volajú?*...).

Na základe výsledkov jazykovej diagnostiky zaraďujeme žiakov do troch variantov jazykovej podpory:

1. Na úrovni bez jazykových znalostí (A0, A1) je jazyková kompetencia žiaka nulová alebo taká slabá, že nedokáže odpovedať na otázky týkajúce sa jeho/jej osoby a rodiny, aj keď mu partner v komunikácii aktívne pomáha. Nerozumie bežným frázam. Neovláda elementárnu slovnú zásobu a elementárne gramatické pravidlá používané v najfrekvencovanejších komunikačných situáciách. Neovláda dostatočne slovenskú abecedu. Nevie prečítať jednoduchý text v slovenčine. Takýto žiak si vyžaduje intenzívny jazykový kurz podľa **VARIANTU 1**.

2. Žiaci, ktorí majú **základy jazyka** (približne na úrovni A2 podľa SERR), pri jazykovej diagnostike dokážu:

- porozumieť jednoduchým modelovým frázam, bežným jednoduchým otázkam (*Kto?*, *Čo?*, *Kde?*, *Kedy?*, *Ako?*, *Aký?* ...), pokynom a krátkym textom (*Napíš!*, *Nakresli!*, *Povedz!*, ...), keď sú prednesené zreteľne a pomaly, v prípade nutnosti sú opakované.
- porozumieť známym každodenným výrazom a konkrétnym informáciám o témach v oblastiach ich záujmu a bezprostrednej skúsenosti (škola – osoby a predmety, činnosti v škole, rodina – osoby, miesta, činnosti v rodine).
- zapojiť sa do spoločenskej konverzácie (vyjadrenie pozdravu, rozlúčky, predstavenia sa, poďakovania a ospravedlnenia) za predpokladu, že partner v komunikácii sa prispôsobí ich rečovým schopnostiam a aktívne ich podporuje pomocnými otázkami.
- sformulovať veľmi stručný a jednoduchý prejav založený na jednoslovných alebo dvojslovných spojeniach a jednoduchých vetách, pričom výslovnosť v prejave je nedokonalá a s inojazyčným prízvukom, prejav obsahuje gramatické chyby.
- pomenovať známe predmety a rozpoznať ich v komunikácii v hovorenom i písanom jazyku.
- napísať známe slová a krátke vety a identifikovať ich pomocou obrázkov a kľúčových slov.

V prípade žiakov, ktorí pri krátkej diagnostike vedia takto reagovať, môžu pokračovať vo **VARIANTE 2**.

3. Žiaci s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (približne na úrovni B1 podľa SERR) dokážu:

- porozumieť, reagovať a hovoriť plynule tak, že sa dokážu zaradiť do bežného vyučovacieho procesu.

- implicitne ovládajú gramatické minimum slovenčiny a dokážu ho v konverzácii použiť – základy časovania, skloňovania (do požiadaviek nepatrí ovládanie celých paradigiem).
- pomenovať predmety a základné javy z jednotlivých vyučovacích predmetov v hovorenom i písanom jazyku primerane kognitívnym schopnostiam a veku.
- zapojiť sa do spoločenskej konverzácie a vytvoriť primeraný samostatný prejav, ktorý je gramaticky pomerne čistý a bez chýb, ktoré by bránili v pochopení obsahu výpovede.
- dokážu písať latinkou jednoduché vety alebo texty (bezchybné ovládanie slovenského pravopisu do požiadaviek nepatrí, ak je výpoveď po prečítaní zrozumiteľná).

V prípade žiakov, ktorí pri jazykovej diagnostike vedia takto reagovať, pokračujú podľa **VARIANTU 3**.

VARIANT 1 : žiaci bez znalosti slovenského jazyka (A0, A1)

Metodické odporúčania: Zaradenie žiaka si vyžaduje veľké úpravy v metódach práce, organizácii a priebehu vzdelávania. Výučba má byť zameraná na rozvíjanie slovnej zásoby a základných jazykových kompetencií, ktoré umožnia žiakovi prekonať jazykové bariéry v jeho vzdelávaní a zapojení do práce v triede, rešpektujúc pri tom špecifické potreby žiaka a individuálny prístup. Obsah vzdelávania sa má zamerať na výučbu slovenčiny ako druhého jazyka v čo najintenzívnejšej podobe. V rámci bežnej výučby je nutné voliť podporné jazykové opatrenia a metódy (vizualizácia obsahu – tzv. kľúčové vizuály, tvorba myšlienkových máp, tematických slovníkov, komunikačné karty).

Odporúčaný počet hodín slovenčiny: 48

Odporúčaný minimálny rozsah vyučovacích hodín/týždeň: 6

Odporúčaný variant kurzu: základný

VARIANT 2 : žiaci s nedostatočnou úrovňou ovládania slovenského jazyka (A1 – A2)

Metodické odporúčania: Zaradenie žiaka si vyžaduje individuálny prístup a úpravy v organizácii a metódach výučby. Žiak ovláda jazyk na úrovni začiatočníka. Dokáže sa dohovoriť pomocou základných fráz a jednoduchých jednoslovných alebo dvojslovných viet, zároveň si vyžaduje špecifickú jazykovú podporu, ktorá mu zabezpečí odstránenie prípadnej jazykovej bariéry v ďalšom vzdelávaní. Obsah vzdelávania má byť rozčlenený na bežnú výučbu a výučbu slovenčiny ako druhého jazyka. V rámci bežnej výučby je nutné voliť podporné jazykové opatrenia a metódy (vizualizácia obsahu – tzv. kľúčové vizuály, tvorba myšlienkových máp, slovníky), kľásť dôraz na podporu jazykového rozvoja v rámci jednotlivých vyučovacích predmetov (prepájanie obsahového a jazykového cieľa).

Odporúčaný počet hodín slovenčiny: 64

Odporúčaný minimálny rozsah vyučovacích hodín/týždeň: 4

Odporúčaný variant kurzu: rozširujúci

VARIANT 3 : žiaci s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (B1)

Metodické odporúčania: Zaradenie žiaka si nevyžaduje úpravy v organizácii a metódach výučby. Zároveň sa však rešpektujú individuálne potreby žiaka a volí sa individuálny prístup k vzdelávaniu založený na rozvíjaní slovnej zásoby v jednotlivých vedných oblastiach. Žiak ovláda jazyk na úrovni mierne pokročilý, ale akademický (odborný) jazyk potrebný pre vzdelávanie v niektorých vyučovacích predmetoch je preňho stále náročný. V rámci bežnej výučby je nutné voliť podporné jazykové opatrenia a metódy (vizualizácia obsahu, tvorba myšlienkových máp, tvorba slovníkov), klásť dôraz na podporu jazykového rozvoja v rámci jednotlivých vyučovacích predmetov (prepájanie obsahového a jazykového cieľa).

Pedagogická intervencia by mala byť zameraná nielen na dovysvetľovanie a precvičovanie učiva, ale aj na podporu interpersonálnej komunikácie, rozvoja sociálnych väzieb a začlenenie žiaka do kolektívu triedy, školy.

Odporúčaný počet hodín slovenčiny: podľa potreby žiaka

Odporúčaný variant kurzu: individuálne konzultácie (doučovanie)

Podpora materinského jazyka žiaka a napredovania vo vybraných predmetoch v ukrajinskom jazyku

Materinský jazyk žiaka je v triede, škole vítaný. Pre deti cudzincov je gramotnosť v ich materinskom jazyku veľmi dôležitá. Poznatky si osvojujú ľahšie, ak si ich môžu spojiť so znalosťami osvojenými v materinskom jazyku.

Ak sa vyskytne možnosť, že sa žiak môže pripájať na dištančné vzdelávanie organizované jeho školou z Ukrajiny, odporúčame sa so školou kontaktovať a dohodnúť si spoluprácu:

- overiť si čas, kedy prebieha vyučovanie.
- zistiť, ktoré vyučovacie predmety sú vyučované v ukrajínčine.

- spoznať systém hodnotenia žiaka a jeho doterajšie výsledky.
- zoznámiť sa so špecifikami dištančnej výučby kmeňovej školy.
- vysvetliť systém výučby v škole na Slovensku.
- oznámiť čas kurzov štátneho jazyka a iných predmetov, ktorých sa žiak musí zúčastňovať.
- dohodnúť sa na systéme komunikácie a spôsobe uznávania vzdelávacích výsledkov žiaka.

Prioritnou snahou je pozeráť sa na **najlepší záujem žiaka** – zvládnutie aktuálnej situácie a zabezpečenie možnosti pokračovať v štúdiu či už na Ukrajine alebo na Slovensku. Preto odporúčame záujem a iniciatívu kmeňovej školy vnímať ako dodatočnú podporu pre žiaka, ktorý prechádza náročným obdobím. Súčasne je však vhodné určiť pravidlá tejto participácie.

Hybridné vzdelávanie je možné využiť aj v prípade vyučovania ukrajinského jazyka a literatúry a ako podporné vyučovanie akademických predmetov pre žiakov spadajúcich do Variantu 1 a Variantu 2. Ak má škola vytvorené možnosti, je vhodné žiakom umožniť súbežné napredovanie v akademických predmetoch v ukrajinskom jazyku napr. prostredníctvom aplikácie <https://schooltogo.online/> alebo <https://mon.gov.ua/ua/vseukrayinskij-rozklad>. Rodičia žiaka môžu tiež požiadať Medzinárodnú ukrajinskú školu o zápis do externého štúdia. Bližšie informácie nájdete tu: <https://uis.org.ua/>

V prípade on-line vyučovania žiaka môže škola využiť priestory školskej knižnice a pripojenia prostredníctvom tabletu, príp. niektorej zo špecializovaných učební alebo kabinetu učiteľov alebo odborných zamestnancov školy. Ak škola nemá podmienky na zabezpečenie hybridného vzdelávania, poskytnite informácie o možnostiach podpory napredovania v ukrajinskom jazyku a vo vybraných akademických predmetoch podľa ukrajinského kurikula zákonným zástupcom.

Medzinárodná ukrajinská škola pripravila samostatné pracovné programy, ktoré obsahujú odkazy na elektronické učebnice a metodické materiály: <https://uis.org.ua/methodic/>. Žiaci môžu využívať aj on-line zdroje, predovšetkým „celoukrajinskú on-line školu“: <https://lms.e-school.net.ua/>

Zoznam ďalších ukrajinských vzdelávacích platforiem zameraných na metodickú podporu učiteľov a podporu výchovno-vzdelávacieho procesu detí a žiakov z Ukrajiny, ktoré obsahujú rôzne vzdelávacie materiály, vyučovacie hodiny, praktické cvičenia, multimediálne materiály, webináre, materiály na samoštúdium, video vyučovacie hodiny a pod., nájdte na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/vzdelvanie-deti-cudzincov/adaptacia-ziaka/distance-learning-platforms.pdf>

Podporu vzdelávania žiaka v ukrajinskom jazyku môže škola realizovať aj prostredníctvom zamestnania pedagogických zamestnancov z Ukrajiny s príslušnou kvalifikáciou. Ukrajinský jazyk a literatúru, prípadne ďalšie predmety môžu byť zaradené do vyučovania **v rámci disponibilných hodín**.

HODNOTENIE ŽIAKOV

Hodnotenie detí cudzincov je pre učiteľov vzhľadom na ich odlišnú východiskovú situáciu oveľa náročnejšie ako obvykle. Hodnotenie je potrebné prispôbiť jednak existujúcim pravidlám hodnotenia ostatných žiakov v triede a jednak individuálnym výchovno-vzdelávacím potrebám žiakov. Základným princípom v procese hodnotenia prichádzajúcich žiakov je absolútna individualizácia prístupu.

Priebežné hodnotenie

V adaptačnom procese, teda v čase osvojovania si slovenského jazyka, odporúčame žiaka nehodnotiť vôbec, alebo hodnotiť predovšetkým slovné so zameraním na dosiahnutý pokrok. Adaptačný proces môže z dôvodu osvojovania si slovenského jazyka trvať aj niekoľko mesiacov a je potrebné ho akceptovať. Vo všetkých predmetoch je potrebné pre prichádzajúcich žiakov upraviť kritériá hodnotenia. Pri hodnotení žiakov sa hodnotia ich vecné vedomosti a nie úroveň jazykovej správnosti.⁴

Spôsoby zadávania a plnenia úloh:

- ✓ Poskytnúť dostatok času na prácu.
- ✓ Zadávať úlohy, pri ktorých nie je potrebné hovoriť. Žiak priradí alebo doplní k obrázku príslušné kľúčové slová, vytvára myšlienkovú mapu alebo kreslí schémy.
- ✓ Individuálne zadávať úlohy prispôbené jazykovým možnostiam žiaka – formou zjednodušených formulácií, vždy doplniť príkladom alebo spoločne vyriešiť jeden príklad (úlohu).
- ✓ Vizualizovať zadania úloh (multisenzorický prístup) – využitie symbolov, obrazových materiálov, nákresov, organizérov a pod.

⁴ V škole používame dva typy jazyka: **komunikačný jazyk** (pri bežnej komunikácii žiakov cez prestávky, v šatni, na obede, pri práci v skupine a pod.) a **odborný (akademický) jazyk** (porozumenie lexikálnej zásobe daného vyučovacieho predmetu, triedenie informácií, čítanie textov v učebniciach, vyplňovanie testov, písanie poznámok a pod.). Každý z týchto jazykov má svoje pravidlá a špecifiká. Komunikačný jazyk často vychádza z kontextu danej situácie a nie je tak jazykovo náročný. Deti cudzincov sú takto schopní komunikovať v priebehu od šiestich do dvoch až troch rokov v závislosti od rozdielu medzi materinským jazykom a slovenským jazykom. Omnoho dlhšie trvá osvojiť si odborný jazyk. V priemere je to päť až sedem rokov, niekedy až desať rokov, kým deti cudzincov zvládnu odborný jazyk na takej úrovni ako ich spolužiaci.

- ✓ Otázky a úlohy zadávať po krokoch, jasne a zrozumiteľne tak, aby žiak mohol na ne odpovedať jednoznačne.
- ✓ Slovné inštrukcie podľa potreby zopakovať, pokyny zadávať pomaly, v menšom rozsahu.
- ✓ Priebežne overovať porozumenie a plnenie úloh. Pri overovaní porozumenia klásť uzavreté otázky s odpoveďou ÁNO/NIE, výber z možností a pod.
- ✓ Zadať úlohu, ktorú „môže zvládnuť len nový žiak“, môže tak napomôcť jeho začleneniu sa do života triedy a školy.
- ✓ Poskytnúť žiakovi zadanie dopredu – môže si ho doma preložiť a pripraviť sa.

V prípade preverovania vedomostí a zručností v adaptačnom období je vhodné poskytnúť žiakovi (Variant 1 a 2) zadania v ukrajinskom aj slovenskom jazyku. Preferuje sa odpoveď v slovenskom jazyku, ak však žiak nemá osvojené kompetencie v oblasti písania na úrovni umožňujúcej mu dostatočne kvalitne prezentovať svoje vecné vedomosti, je potrebné akceptovať aj možnosť písania v materinskom jazyku (a prípadné prerozprávanie v slovenčine).

Podklady na hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov žiaka prichádzajúceho z Ukrajiny môže učiteľ získať:

- z individuálnych pedagogicko-diagnostických rozhovorov so žiakom a jeho rodičom.
- z komplexných zadaní (denníky, projekty, procesné úlohy) vypracovaných v ukrajinskom jazyku v prípade, že ide o žiaka neovládajúceho slovenský jazyk alebo s nedostatočnou úrovňou ovládania slovenského jazyka.
- analýzou prác tvoriacich súbor žiackych prác (napr. denníky, portfóliá a i.). Viac informácií o tvorbe denníkov a portfólií: <https://bit.ly/36GccCk> a tiež tu: <https://bit.ly/36DSEie>
- sebahodnotením žiaka podľa pripravených kritérií.

Záverečné hodnotenie

Pri hodnotení detí cudzincov sa na základe Čl. 11 ods. 1 – 4 Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy postupuje ako pri hodnotení žiakov po prestupe na školu s iným vyučovacím jazykom.

Žiak 1. ročníka základnej školy, ktorého materinský jazyk je iný ako vyučovacím jazykom navštevovanej základnej školy, sa hodnotí z vyučovacieho jazyka s prihliadnutím na úroveň prospechu z ostatných predmetov.

Žiak 2. až 9. ročníka sa počas dvoch hodnotiacich období hodnotí najmenej takou úrovňou prospechu, ktorá zodpovedá prospechu z vyučovacieho jazyka na poslednom vysvedčení.

Po uplynutí dvoch hodnotiacich období sa uplatňujú v ďalších dvoch hodnotiacich obdobiach z vyučovacieho jazyka miernejšie kritériá.

Pri hodnotení žiaka v prvom a druhom školskom roku sa hodnotia jeho vecné vedomosti a nie úroveň jeho jazykovej správnosti.

Žiak prichádzajúci z oblasti, kde je vojnový konflikt, nemá so sebou s najväčšou pravdepodobnosťou žiadne doklady o doterajšom štúdiu. Ak v pôvodnej kmeňovej škole existoval on-line systém hodnotenia, škola požiada o jeho sprístupnenie a spolu so žiakom a zákonným zástupcom si prejde doterajšie vzdelávacie výsledky žiaka.

Prevodník hodnotenia na stránke MŠVVaŠ SR – Vzdelávací systém Ukrajiny (s. 4)

<https://www.minedu.sk/data/att/22496.pdf>

V prípade žiakov, ktorí ukončujú stupeň vzdelávania (4. ročník a 9. ročník), alebo žiakov, ktorí nemajú doklady o doterajšom štúdiu, bude spôsob záverečného hodnotenia ešte upresnený.

PERSONÁLNA PODPORA

Ak riaditeľ školy vyhodnotí aktuálne personálne kapacity školy v súvislosti so zabezpečením výučby pre žiakov prichádzajúcich z Ukrajiny za nepostačujúce, je možné využiť **náhradné personálne zabezpečenie** (napr. v rámci jazykovej podpory, pri zabezpečovaní hybridného vzdelávania).

Podporu prichádzajúcim žiakom možno zabezpečiť aj:

- školskými špeciálnymi pedagógmi,
- vychovávateľmi školských klubov,
- pedagogickými asistentmi,
- učiteľkami materských škôl s bakalárskym vzdelaním v odbore predškolská a elementárna pedagogika (pre skupiny žiakov prvého stupňa základnej školy),
- študentmi magisterského stupňa učiteľských študijných odborov,
- študentmi magisterského stupňa študijných odborov špeciálna pedagogika a liečebná pedagogika,

- učiteľmi s inou aprobáciou alebo zameraním na iný stupeň či druh školy, bývalými pedagógmi,
- pedagogickými a odbornými zamestnancami prichádzajúcimi z Ukrajiny (s platným dokladom o príslušnej kvalifikácii a dokladom o bezúhonnosti, ktorý môže byť nahradený čestným prehlásením a posudkom z psychologického vyšetrenia⁵).

Zriaďovatelia škôl, ktorí nevedia pokryť zvýšené nároky na zabezpečenie vzdelávania v školách z dôvodu **prijatia pedagogického zamestnanca do novootvorenej triedy alebo prijatia odborného zamestnanca** (napr. psychológ, sociálny pedagóg alebo špeciálny pedagóg) môžu vstúpiť do dohodovacieho konania **za účelom dofinancovania osobných nákladov**. Vzor žiadosti je zverejnený na webovom sídle ministerstva v časti normatívne financovanie regionálneho školstva - dohodovacie konanie – Ukrajina: <https://www.minedu.sk/data/att/22521.xlsx>.

⁵ Zoznam psychológov, oprávnených realizovať psychologické vyšetrenie a vydávať príslušné posudky poskytne miestne príslušný Regionálny úrad školskej správy.

NAMIESTO ZÁVERU

Je dôležité, aby sa pedagógovia postarali o seba. Pri práci s traumatizovaným dieťaťom sa môže rozvinúť sekundárny traumatický stres. Je preto potrebné dodržiavať zásady psychohygieny a neváhať požiadať o pomoc. Metodicko-pedagogické centrum prevádzkuje Linku podpory pre učiteľov, ktorú môžu kontaktovať všetci pedagógovia, ktorí potrebujú psychologickú pomoc, podporu a sprevádzanie. Linka podpory pre učiteľov ponúka na výber dva prostriedky pomoci - telefón (0800 221 323) a e-mail: linkapreucitelov@mpc-edu.sk. Telefonický kontakt môžete použiť v pracovných dňoch (od pondelka do piatku) v čase od 15:00 hod. do 20:00 hod.

Štátny pedagogický ústav a Metodicko-pedagogické centrum na svojich webových stránkach ponúkajú vzdelávacie programy, webináre a ďalšie výstupy pre pedagogických a odborných zamestnancov:

- ŠPÚ – Vzdelávanie detí cudzincov: <https://www.statpedu.sk/sk/vzdelavanie/vzdelavanie-deti-cudzincov/>
- MPC pre Ukrajinu: https://mpc-edu.sk/sk/mpc_pre_ukrajinu/

Za účelom poradenskej podpory ukrajinským žiakom a poradenskej a metodickéj podpory učiteľom, ktorí sú v súčasnosti na Slovensku, Zakarpatský inštitút postgraduálneho vzdelávania s krajským pracoviskom MPC v Prešove zriadil e-mailovú adresu: together@zakinpoo.org.ua, na ktorú môžu posilať svoje otázky učiteľia, rodičia a žiaci z Ukrajiny, ale aj učiteľia zo Slovenska. Bližšie informácie môžete nájsť aj tu: <http://zakinppo.org.ua/programi-proekti/ukraine-slovakia>

Ministerstvo školstva a vedy Ukrajiny zverejnilo zoznam škôl a organizácií, ktoré pomáhajú deťom a rodinám:

<https://mon.gov.ua/ua/news/distancijni-shkoli-ta-navchalni-platformi-nadayut-bezkoshtovnij-dostup-dlya-zdobuvachiv-osviti>

Vypracovali:

PhDr. Janka Píšová, PhD., Mgr. Petra Fridrichová, PhD., Mgr. Eva Španová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD., Mgr. Anna Passiová

KONTAKTNÉ OSOBY NA REGIONÁLNYCH ÚRADOCH ŠKOLSKEJ SPRÁVY (RÚŠS) K SITUÁCIÍ NA UKRAJINE

<p>BRATISLAVA Mgr. Gabriela Porubská metodik pre ZŠ +421905200543 +421232226208 gabriela.porubska@russ-ba.sk</p>	<p>Banská Bystrica Mgr. Ľudmila Očenášová poverená vedením odboru metodiky 048/3226307 ludmila.ocenasova@russ-bb.sk</p>
<p>Trnava RNDr. Eva Huttová vedúca odboru metodiky +42915894312 0333226505 eva.huttova@russ-tt.sk</p>	<p>Košice RNDr. Mária Takáčová metodik pre špeciálne školy a školské zariadenia +421908689258 maria.takacova@russ-ke.sk</p>
<p>Trenčín Mgr. Jarmila Rajnincová vedúca odboru metodiky +42903552101 032/3226805 jarmila.rajnincova@russ-tn.sk</p>	<p>Prešov Mgr. Mária Halecká vedúca odboru metodiky +421904435014 +421950444156 0513226913 maria.halecka@russ-po.sk</p>
<p>Nitra Ing. Marta Mladá zastupujúca vedúca odboru metodiky +421918379438 marta.mlada@russ-nr.sk</p> <p>Ing. Ľudmila Šimalová riaditeľka RÚŠS +421908235500 ludmila.simalova@russ-nr.sk</p> <p>Mgr. Bohuslava Morová bohumila.morova@russ-nr.sk 037/3226409 bohumila.morova@russ-nr.sk</p>	<p>Žilina Mgr. Jana Černická metodik +421413226714 jana.cernicka@russ-za.sk</p> <p>Dušan Galbavý riaditeľ RÚŠS +421905934359 dusan.galbavy@russ-za.sk</p>

Príloha č. 2

SLOVENSKÁ PEDAGOGICKÁ KNIŽNICA, KTORÁ JE SÚČASŤOU MPC, PONÚKA NASLEDOVNÉ UKRAJINSKÉ KNIHY

U 114243	Čytanka dlja 4 klasu osnovnoji devjatyročnoji školy
U 84260	Bukvar : čitanka dlja peršoho klasu
U 318351	Čitanka z ukrajinskoji movy dlja 2 klasu osnovnoji školy
UV 42567	Azbuka v kartynkach dlja 1 klasu osnovnoji škoy
AUV 40459	Bukvar dlja 1-2 klasiv osnovnoji školy z ukrajinskoju movoju navčannja ta z vyvčennjam ukrajinskoji movy...
AU 300 630	Ukrajinska mova dlja 5 klasu osnovnoji školy
U 300632	Ukrajinska mova dlja 3 klasu osnovnoji školy
U 300631	Ukrajinska mova dlja 4 klasu osnovnoji školy
U 300633	Ukrajinska mova dlja 2 klasu osnovnoji školy
AU 296051	Ukrajinska mova klja 1-ho klasu himnazij i serednich fachovyh škil
U 290126	Ukrajinska mova dlja 6 klasu osnovnoji školi
U 272568	Ukrajinska mova dlja 6 klasu osnovnoji školy z ukrajnkoju movoju navčannja
AU 295 630	Zbyrnyk vprav i dyktantiv z ukrajinskoji movy dlja 5-9 klasiv osnovnoji školy
U 145993	Živa azbuka : posibnik dlja pidgotobčogo klasu
AP 297634	Tematické testy pre 7. ročnik základnej školy
UV 46662	Robočyj zošyt z ukrajinskoji movy dlja 4 klasu osnovnoji školy
UV 46661	Robočyj zošyt z ukrajinskoji movy dlja 3 klasu osnovnoji školy
UV 46660	Robočyj zošyt z ukrajinskoji movy dlja 2 klasu osnovnoji školy
UV 39132	Robočij zošit z ukrajinskoji movi dlja 4 klasu osnovnoji školi

UV 39134	Robočij zošit z ukrajinskoji movi dľa 3 klasu osnovnoji školi
V 30663	Slovensko-ukrajinský slovník
323 512	Ukrajínčina : konverzácia [so slovníkom a gramatikou]
U 291582	Ukrajinska mova dľa 1-2 klasiv gimnazij i serednich fachovych škil..
U 291580	Ukrajinska mova dľa 3-4 klasiv gymnazij i serednich fachovych škil
U 290124	Ukrajinska mova dľa 2 i 3 klasiv osnovnoji školi.. Ukrajinský jazyk pre 2. a 3. ročník základných škôl
U 288628	Ukrajinský jazyk : Pre 5. ročník ZŠ
U 293255	Zbirnyk dyktantiv ta vprav z ukrajinskoji movy dľa 2-4 klasiv osnovnoji školy
AKP 294166	Vzdelávací štandard z ukrajinského jazyka a literatúry pre 2. stupeň ZŠ
U 318352	Ukrajinsko-slovackyj slovnyk dlja osnovnych i serednich škil
V 34739	Materinský jazych (ukrajinský) pre 1. roč. 1-4
PV 42687	Námety na maturitné zadania z ukrajinského jazyka a literatúry
P 287709	Metodyčnyj posibnyk do Knyhy v maljunkach dlja rozvytku movlennja učniv 1-2 klasiv osnovnoji školy
P 287708	Metodyčnyj posibnyk do Slovnjka v maljunkach dlja 1-5 klasiv osnovnoji školy
P 290125	Metodičnij posibnik do Knihi v maľunkach dľa rozvitku movlnňa učniv 3-4 klasiv osnovnoji školi
U 287638	Ukrajins'ka mova dlja peršoho klasu osnovnoji školy z vyvčennjam ukrajins'koji movy
318355	Posibnyk z pravopysu ukrains'koji movy dlja učniv osnovnych ta serednich škil z ukrajins'koju movoju navčannja ta vyvčennjam ukrajinskoji movy
AP 297158	Novi šdchody do vyvčennja ukrajins'koji movy i literatury
279237	Navčaľni teksty z istoriji rusyniv-ukrajinciv dľa 5-8 klasiv osnovnoji školy z ukrajinskoju movoju navčannja ta z vyvčennjam ukrajinskoji movy
UV 38296	Obrázkový slovník pre základné školy s vyučovacím jazykom ukrajinským
UV 39133	Robočij zošit z ukrajinskoji movi dľa 2 klasu osnovnoji školi
UV 40273	Robočij zošit dľa navčanňa čitanňa i pisanňa b 1-2 klasi osnovnoji školi.

OBRÁZKOVÉ (KOMUNIKAČNÉ) KARTY

Zostavili: PhDr. Janka Píšová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD.

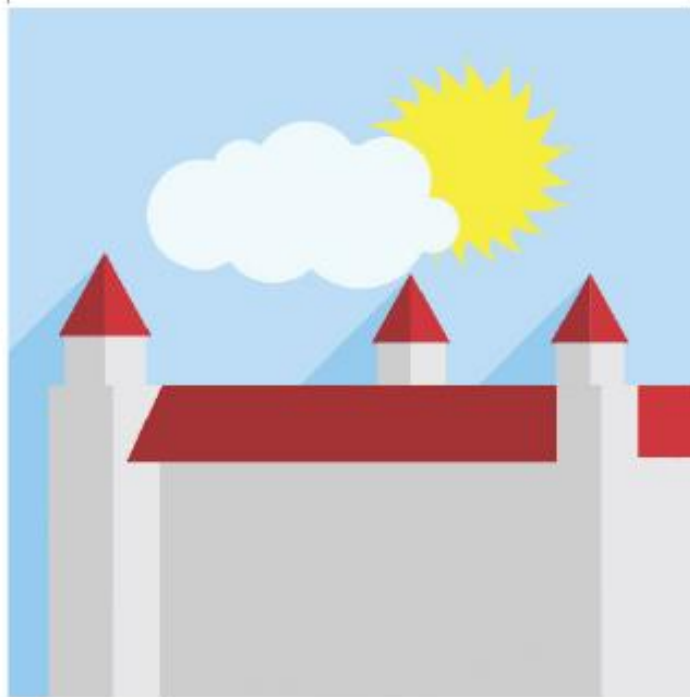
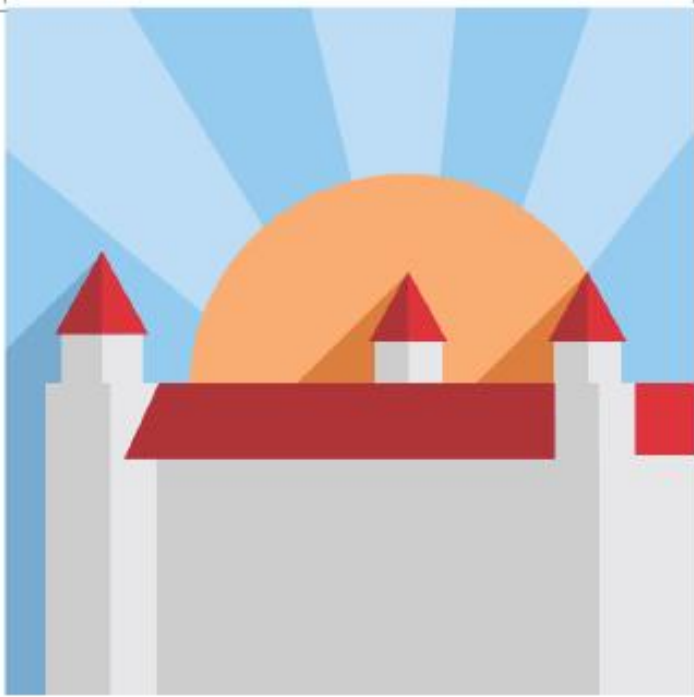
Preklad: Mgr. Tatiana Valentová, Lesia Gorovenko

Grafická úprava: Ing. Gabriela Némethová

Ilustrácie: Margo Uralskaia

sPodklad je súčasťou intelektuálneho výstupu Manuál pre inklúziu detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike v rámci projektu č. 2019-1-SK01-KA201-060698 Slovenčina pre deti cudzincov – pomôcka pre pedagógov a rodičov pri inklúzii detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike, ktorý je financovaný Európskou úniou v rámci programu Erasmus+.

Koordinátori projektu: PhDr. Janka Píšová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD., PhDr. Denisa Ďuranová

**Dobrý večer.
Доброго вечора.**

**Dobrý deň.
Доброго дня.**

**Dobré ráno.
Доброго ранку.**

**Vitaj. Teší ma.
Приємно познайомитися.
Дуже приємно.**

**Dovidenia.
До побачення.**

**Ahoj.
Привіт.**

**Čo znamená?
Що означає?**

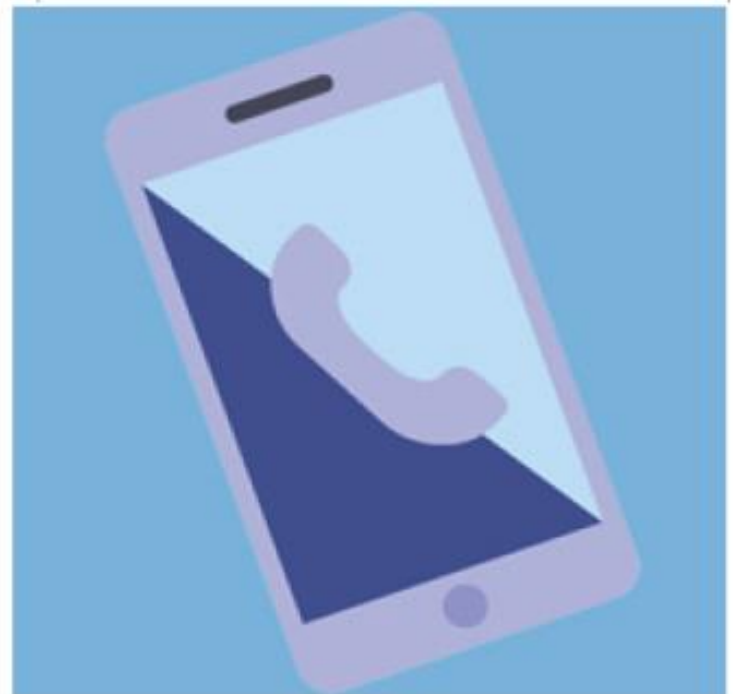
**Nerozumíem.
Не розумію.**

**Prosím. Ďakujem.
Прошу. Будь ласка.
Дякую.**

**Môžem sa napiť?
Чи можу я випити води?**

**Dobrú chuť.
Смачного.**

**Prepáč.
Перепрошую.**

**Môžem zavolať domov?
Чи можу
я зателефонувати додому?**

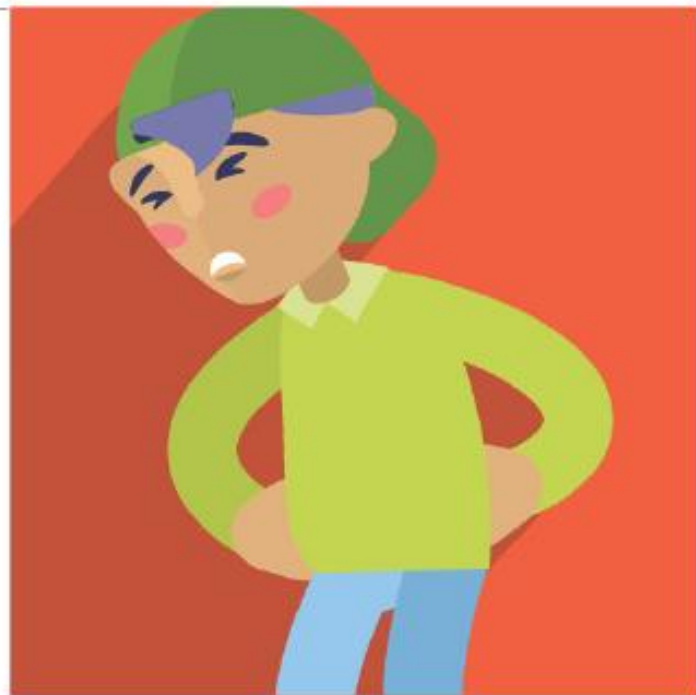
**Som unavený.
Я втомлений.**

**Potrebujem ísť
na záchod.
Мені потрібно в туалет.**

**Mám kašeľ.
У мене кашель.**

**Mám teplotu.
У мене температура.**

**Som unavená.
Я втомлена.**

**Bolí ma hrdlo.
У мене болить горло.**

**Bolí ma hlava.
У мене болить голова.**

**Mám nádchu.
У мене нежить.**

**Mám zlomenú ruku.
У мене поламана рука.**

**Bolí ma zub.
У мене болить зуб.**

**Bolí ma brucho.
У мене болить живіт.**